

Overweging Dominicuskerk Oog in Al

1 mei 2016 – zesde zondag van Pasen C

gelezen: Openbaring 21,10-14+22-23;

Psalm 67; Johannes 14,23-29.

1.

Je zou het een typisch Johanneïsche knoop kunnen noemen. In het Johannesevangelie redeneert Jezus regelmatig aldus: je ziet of je hoort dit of dat, maar het is eigenlijk zus of zo. Je hoort mij, maar eigenlijk hoor je niet mij, maar de God die mij als een zorgzame ouder nabij blijft. Ik ga weg, maar eigenlijk is dat een manier om te blijven, want ik ben voor altijd bij God, die als een zorgzame ouder bij jullie zal blijven, waar je ook ter wereld zult zijn. Ik vertrek, maar eigenlijk is dat een voorbereiding op mijn definitieve komst. Aan het begin van het Johannesevangelie vragen twee niet bij name genoemde leerlingen van Johannes de Doper aan Jezus: 'Waar houdt U uw verblijf?' Op de uitnodiging van Jezus 'Kom en zie', verblijven zij vervolgens die dag bij hem (Joh. 1,38-39). In het evangelie van zojuist zegt Jezus dat Hij samen met God zijn Vader verblijf zal houden bij degenen die hen liefhebben. Niet wij moeten naar God toekomen, waar als wij naar God verlangen dan is waar wij zijn God bij ons, wat verder de omstandigheden ook mogen wezen.

Dat geeft vrede, een heel andere vrede dan de wereld te bieden heeft. Die vrede komt altijd neer op het beheersen, het opschorten, het tijdelijk ontkennen en vergeten, het op anderen afwentelen van geweld. Volgens de profeet Jeremia is het een eigenschap van slechte leiders om te roepen 'vrede, er komt vrede', terwijl er helemaal geen vrede is (Jer. 6,14; 8,11). In een van zijn wat mij betreft favoriete uitspraken, zegt paus Franciscus dat het onder die omstandigheden alleen de onrust is die vrede geeft. Wat vrede! Waar en wanneer eindelijk vrede? Ware vrede is het blijvende contact met God als de dragende grond van alles wat is, de oorsprong die met ons meetrekt, het doel dat naar ons toekomt, de liefde die ons onder alle omstandigheden vasthoudt. Weet dat je niet uit deze liefde *kunt* vallen, zegt Jezus: dat is echte vrede. Het is geen vrede *met* wat we afgelopen week weer in Aleppo hebben zien gebeuren, bij dat bombardement op een kliniek van Artsen Zonder Grenzen. Het is vrede tot *in* wat we afgelopen week in Aleppo zagen gebeuren maar waar wij ons God zij dank niet werkelijk een voorstelling van kunnen maken. Inderdaad, een totaal andere vrede dan de wereld te bieden heeft.

2.

Vrede tot *in* de bombardementen, tot *in* de vluchtelingenstromen, tot *in* de honger, de pijn, de uitzichtloosheid: is dat geen volkomen idioterie? Vrede tot *op* de kust van Normandië, tot in de martelkamers van de Gestapo, tot bij de dwangarbeiders die naar Duitsland werden weggevoerd, tot in de concentratie- en vernietigingskampen – we zullen de komende week weer de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog herdenken –: is dat niet godslasterlijk? In de visioenen die Johannes de Ziener van Patmos heeft opgetekend in wat wij kennen als het Bijbelboek Openbaring, wordt de ene catastrofe na de anderen geschets. De wereld stort in elkaar en valt uit elkaar, hele volken raken op drift en losgeslagen van hun fundamenten, machthebbers worden aangevallen door een vijandige natuur, maar slagen er niet in om uit hun bevangenheid door het kwaad te breken. Het is de ontmaskering – de Openbaring van wat doorgaans verborgen blijft – het is de ontmaskering van elke geruststellende aankondiging van vrede terwijl er voor wie echt kijkt nergens vrede te bekenen is. Deze onthulling is volgens het boek Openbaring heilzaam. Het is een teken van Gods nabijheid en zelfs het begin van de definitieve doorbraak van Gods koningschap: het geweld dat vaak zwijgend en ongezien slachtoffers maakt, wordt nu aan het licht gebracht en raakt nu ook degenen die zich doorgaans buiten schot weten te houden. 'Halleluja!', klinkt het volgens

Johannes' visioen in de hemel, 'De redding en de eer en de macht zijn van onze God, want waarachtig en rechtvaardig zijn zijn oordelen [...] De Heer onze God, de Albeheerser, heeft zijn koningschap aanvaard. Laat wij blij zijn en juichen en hem eer bewijzen' (Op. 19,1-2.5-7).

Want tegelijkertijd met het geweld, wordt ook onthuld dat het geweld weerstaan is en wordt. 'Daarna zag ik een grote menigte die niemand tellen kon', meldt Johannes, 'uit alle rassen en stammen en volken en talen' (Op 7,9). In plaats van zich te laten meeslepen, zijn zij het slachtoffer geweest van het geweld, zoals Jezus het slachtoffer geweest is van de wil om te onderwerpen en te doden. Hun geschiedenis is onlosmakelijk met de zijne verbonden, God toont zich onlosmakelijk met hen verbonden zoals God zich onlosmakelijk met Jezus verbonden heeft getoond. Zij hebben 'hun kleren ... wit gewassen in het bloed van het lam' (Op. 7,15), heet het in de taal van de Ziener Johannes: zij zijn in de dood verbonden met zijn dood, maar juist zo zijn zij ook verbonden met zijn nieuwe leven vanuit de dood. In hen daalt, in de beelden van de eerste lezing van vanmorgen, 'de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, vanuit God uit de hemel [neer], gereed als een bruid die zich voor haar man heeft getooid' (Op. 21,2).

De stad 'stralend van Gods heerlijkheid' schitterend 'als het kostbaarste gesteente, als kristalklare jaspis', is verborgen onder ons aanwezig in degenen die geacht worden de vuilnishoop van de geschiedenis te vormen. De gemeenschap die naar alle kanten open is – twaalf poorten, staat er, drie in elke windrichting – de gemeenschap die naar alle kanten Gods betrokkenheid uitstraalt en van alle kanten verwelkomt wat naar haar toekomt, wordt gevormd door hen. Van de wereld die het licht van zon en maan niet nodig heeft, omdat de heerlijkheid van God haar verlicht, en waar geen tempel is of kerk, omdat God zelf haar heiligdom is, daarvan zijn zij het begin. Onder de schijn van het volkomen tegendeel belichamen zij het Bijbelse *shalom*, de vrede die erin bestaat dat liefde en trouw elkaar ontmoeten, rechtvaardigheid en vrede elkaar kussen, zoals Psalm 85 (vers 11 en 12) het zegt. Te midden van alle geweld daalt de vrede van het hemelse Jeruzalem neer in degenen die zich door het geweld niet hebben laten veroveren. Over hen wordt uitgeroepen: 'Hier woont God bij de mensen; Zij zullen zijn volk zijn, God-met-hen zal hun God zijn' (Op. 21,3).

3.

'Wat is het voor mensen met geld toch moeilijk om het koninkrijk van God binnen te komen', zegt Jezus in het evangelie volgens Lucas als een rijke jongeman niet in staat blijkt afstand te doen van wat hij als zijn bezit beschouwt (Lc. 18,24). Even moeilijk lijkt het voor mensen die niet in oorlog leven, van wie al ruim zeventig jaar de conflicten elders worden uitgevochten, waarbij de slachtoffers grotendeels buiten beeld blijven en in ieder geval niet al te duidelijk onze naasten zijn: even moeilijk lijkt het voor ons om te weten dat wij een heel andere vrede nodig hebben dan de wereld te bieden heeft. 'Vrede laat ik jullie na, mijn eigen vrede geef ik jullie', zegt Jezus, maar willen wij deze vrede wel? Willen wij zijn waar de onrust en de pijn is? Willen wij afhankelijk zijn van Gods betrokkenheid bij ons, willen wij niets in handen hebben dan het leven dat Hij ons geeft, willen wij door geen ander licht verlicht worden dan Zij over ons laat schijnen, willen wij geen ander heiligdom erkennen dan die de aanwezigheid van deze in betrokkenheid verborgen God-met-ons opricht, steeds opnieuw tegen het geweld in en door de dood heen? Kunnen mensen dat bij hun volle verstand ooit willen?

Maar misschien gaat het niet om wat wij willen. Er is een Helper in aantocht, horen wij Jezus zeggen, de Geest van God die komt in Jezus' naam die ons als een gids een weg vooruit zal wijzen en die ons een nieuwe toegang zal geven tot wat Jezus heeft gezegd. Zij zal, zo weten we uit de verhalen die wij over de Geest kennen, alle angst wegblazen, zich door alles wat haar probeert buiten te houden heen werken en wat wij dankzij haar zullen

zien en zeggen en doen zal zo ongehoord zijn dat mensen die bij hun volle verstand zijn zullen denken dat we onder de invloed zijn van wat we hebben gedronken, gerookt of gesnoven (vgl. Hand. 2,13). We zullen volkomen van ons stuk zijn en dan, ja *dan* zullen we ontdekken wat het betekent dat Jezus ons zijn vrede nalaat. Een vrede waar je in rusten kunt te midden van alle onrust, een vrede waar je op vertrouwen kunt te midden van alle opportunisme, een vrede die nieuwe wegen wijst als alle wegen doodlopen. Het zal, kortom, de onvermijdelijke onrust van de Geest zijn die vrede geeft, een vrede die volkomen anders is dan die de wereld te bieden heeft maar waarin wij dankzij de Gezalfde Jezus al leven, ook al realiseren wij het ons vaak niet. Dat we ervoor en erdoor worden opengebroken!

Erik Borgman